

● درس یازدهم:

نقشِ خردمندان

■ اهداف

- ۱- پرورش روحیهٔ دفاع ملی و حبّ وطن
- ۲- آشنایی با تأثیر مثبت دانشمندان در حفظ میراث فرهنگی
- ۳- آشنایی با نحوهٔ نقل رویدادهای قصّه و تقویت درک عناصر و سیر رویدادها
- ۴- بهبود سواد خواندن و درک متن و تثبیت یادگیری ابزارهای انسجام متن
- ۵- آشنایی با گسترش گروه اسمی در جمله
- ۶- آشنایی با واژگان جدید این درس و کاربرد مناسب آنها در نوشتار و گفتار

■ آموزش

■ جلسهٔ اوّل	
آموزش درس	۵۰ دقیقه

روش پیشنهادی تدریس

کاوشگری: این روش، کودکان کنجکاو و آمادهٔ رشد را در مسیر مناسبی برای به کارگیری نیرو و توانشان قرار می‌دهد. هدف عام این روش، کمک به ایجاد و پیدایش نظم ذهنی و مهارت‌های لازم برای پرسش و پاسخ‌گویی به سؤال‌هایشان است. با این روش، دانش‌آموزانی پرورش می‌یابند که به طور مستقل و با روش نظام‌مند به کاوشگری می‌پردازند و دربارهٔ دلیل وقوع رویدادها و مفاهیم فکر می‌کنند، می‌پرسند و اطلاعاتی گردآوری و تحلیل می‌کنند. در این روش، محتوا در اختیار دانش‌آموزان قرار نمی‌گیرد، بلکه آنان از طریق فرایند کار، آنچه را که در محتوا نهفته است، درمی‌یابند.

مراحل اجرا

۱- برهم زدن عادت ذهنی یا مواجه کردن دانش‌آموزان با مسئله و فهم آن: ارائهٔ یک موقعیت پرسش برانگیز، معماگونه، مهیج و غیر معمول یا عادت‌شکن، شروع خوبی برای این الگو است. برای ایجاد این موقعیت، باید سطح اطلاعات علمی دانش‌آموزان را در نظر داشته باشید و از موارد ساده و پیش پا افتاده دوری کنید. در این درس دانش‌آموزان با این پرسش مواجه می‌شوند: «تأثیر نقش خردمندان و دانشمندان، بر افکار مردم و فرهنگ جامعه چیست؟»

۲- تفکر و گردآوری اطلاعات: دانش‌آموزان کارگروه‌هایی تشکیل می‌دهند و در مورد مسئله مطرح شده، به تفکر و گردآوری اطلاعات می‌پردازند. در واقع دانش‌آموزان افکار خود را روی مسئله متمرکز می‌کنند و به فرضیه سازی می‌پردازند.

- ۳- کاربست اطلاعات جمع‌آوری شده و سازماندهی اطلاعات : برای تصمیم‌گیری درباره‌ی درستی یا نادرستی فرضیه‌ها، نیاز به اطلاعات بیشتری هست. برای جمع‌آوری اطلاعات، فرصت بیشتری به آنها بدهید و منابع علمی معتبر را معرفی کنید.
- ۴- بررسی و تحلیل داده‌ها : پس از تأیید فرضیه‌ها، از دانش‌آموزان بخواهید به توضیح آنچه گذشت بپردازند و در واقع فرایند کاوشگری خود را شرح دهند. هدف اصلی، آگاه شدن و تسلط بر فرایند تفکر و کاوشگری است نه محتوای مسئله.
- ۵- برقراری ارتباط با دیگران و اعلام نتایج به دست آمده

خوانش متن

متن را با آهنگی مناسب بخوانید. سپس دانش‌آموزان جمع‌خوانی نمایند.

■ جلسه دوم	
۱- درک متن	۲۵ دقیقه
۲- دانش زبانی	۲۵ دقیقه

درک متن

قبلاً توضیح داده شده است.

دانش زبانی

موضوع دانش زبانی این درس، توجه دادن دانش‌آموزان نسبت به شناخت و کاربرد مناسب واژه‌ها در جمله است.

می‌دانیم که جمله در زبان گفتار یا نوشتار، ترکیبی از واژگان است. معمولاً برای بیان مفاهیم و معانی مختلف، واژه‌های گوناگونی در زبان وجود دارد. پرورش شناخت درست و تقویت قدرت تشخیص دانش‌آموزان در به کارگیری واژه‌ها، از اهداف اصلی این بخش است.

البته این توانایی به تمرین‌های زیادی نیاز دارد و لازم است زبان آموزان، نخست دامنه واژگانی خویش را غنی سازند و در نوشتن و گفتن از میان چند نمونه، بتوانند یکی را که مناسب‌تر است، به کار بگیرند. انتخاب واژه مناسب در جایگاه صحیح جمله با حفظ معنا، کاری است که در این پایه در حد توانایی دانش‌آموزان پنجم انتظار داریم و امیدواریم در پایه‌های بالاتر با رشد ذهنی و گسترش دامنه واژگانی زبان‌آموزان، این مهارت، پرورده شود. به نمونه‌های زیر، توجه کنید:

— هوای امروز، لطیف است. (خوب، نرم، ملایم و...) —
 — در هنگام بازی، یکی از دانش‌آموزان، فریاد کشید. (داد زد، سروصدا کرد، جیغ کشید، بانگ برآورد و...)

■ جلسه سوم	
۱- تمرین خواندن	۲۵ دقیقه
۲- فعالیت‌های نوشتاری (۱)	۲۵ دقیقه

■ جلسه چهارم	
۱- آموزش لحن	۲۰ دقیقه
۲- شعرخوانی و صندلی صمیمیت	۳۰ دقیقه

آموزش لحن

درس «نقش خردمندان» دارای لحن اصلی «روایی — داستانی» همراه با نمایش احساسات است. از نکات مهم در این درس، علاوه بر تعریف کردن، توصیف فضاها و موقعیت‌های پیش آمده است.

برای شرح و توضیح این مباحث، به درس‌های پیش، مراجعه فرمایید.

■ جلسه پنجم	
۱- فعالیت‌های نوشتاری (۲) : درک متن	۲۵ دقیقه
۲- تمرین خواندن	۲۵ دقیقه

به کمک مطالب قبلی و بهره‌گیری از خلاقیت آموزگار در آموزش، مطالب این جلسه ارائه شود.

■ جلسه ششم	
املا	۵۰ دقیقه

املا : جمله گمشده

معلم از دانش‌آموزان می‌خواهد تا متن درس را با دقت مطالعه کنند. سپس کتاب را می‌بندند و معلم یک واژه می‌گوید و دانش‌آموزان باید جمله و یا سطر را که این واژه در آن قرار داشت، به یادآورده، بنویسند.

■ جلسه هفتم	
۱- ارزشیابی از فعالیت‌های درس	۳۰ دقیقه
۲- حکایت	۲۰ دقیقه

به کمک مطالب قبلی و بهره‌گیری از خلاقیت آموزگار در آموزش، مطالب این جلسه ارائه شود.

■ جلسه هشتم	
۵۰ دقیقه	فعالیت‌های نوشتاری (۳) : نگارش

فعالیت‌های نوشتاری (۳) : نگارش (خلاصه نویسی)

خلاصه نویسی، یکی از راه‌های رشد و پرورش مهارت نوشتن است. مقصود از «خلاصه نویسی» این است که بتوانیم چکیده و فشرده‌ی یک اثر شنیده شده یا خوانده شده و مکتوب را بازنویسی کنیم و خلاصه‌ی محتوا و پیام آن را بیان نماییم. یادداشت برداری و خلاصه‌نویسی با اهداف زیر، انجام می‌شود :

- سبب دقت و تأمل بیشتر، هنگام مطالعه می‌شود و یادگیری را پایدارتر می‌سازد.
- فرصت بازخوانی و مراجعات مکرر را فراهم می‌کند.
- سبب صرفه جویی در زمان می‌شود.
- فرصت مناسبی برای پرورش ذهن و زبان، به شمار می‌آید.
- تمرین مناسبی برای تقویت مهارت نوشتن است.

■ جلسه نهم	
املا	۵۰ دقیقه

مباحث مربوط به آموزش املا در درس‌های پیش، گفته شده است.